

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ ТА ЄВРОСОЮЗУ

На сучасному етапі в умовах входження України до Європейського Союзу підготовка педагогічних працівників потребує підготовки вчителя нового покоління. Це зумовлює підвищені вимоги до якості підготовки педагогів, які мають удосконалювати та впроваджувати новітні технології в навчальний процес. Умовою досягнення якості вищої освіти є високий професійний рівень науково-педагогічних працівників. У сучасних умовах вища педагогічна освіта набуває високого статусу. Зростає роль викладача, його ключової позиції в суспільстві, оскільки через діяльність педагога відбувається становлення громадянина як особистості та фахівця, зміцнюється інтелектуальний та духовний потенціал нації. Прогресивний розвиток суспільства невіддільно пов'язаний з удосконаленням вищої педагогічної освіти, її якості, адже знання, уміння і навички, якими володіє особистість є рушійною силою розвитку держави в усіх сферах. Від професіоналізму педагога залежить подальша діяльність майбутніх фахівців різних професій. Тому важливим є підготовка вчителів здатних здійснювати навчальний процес на гуманістичних та демократичних засадах, виховувати в молодого покоління кращі моральні якості, спрямовувати діяльність на розвиток та самореалізацію особистості.

Політика держави спрямована на досягнення вищої педагогічної освіти Європейського, а то й світового рівня, її подальший розвиток – удосконалення форм і методів підготовки педагогічних працівників.

На сьогодні вже створені певна нормативно-правова база вищої освіти. Зокрема, діють Положення про державний вищий навчальний заклад освіти (1996 р.), Концепція педагогічної освіти України, Закон про вищу освіту, Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах (1993 р.), Положення про організацію екстернату у вищих навчальних закладах (1995 р.), Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих навчальних закладів освіти (1996 р.), Положення про академічні відпустки та повторне навчання у вищих навчальних закладах освіти (1996 р.), Норми часу для розрахунку і обліку навчальної роботи та Переліки основних видів методичної, наукової й організаційної роботи викладачів і Рекомендації щодо впровадження їх у вищих закладах освіти третього і четвертого рівнів акредитації [5, 2].

Наша держава зберегла достатньо високий науково-технічний, загальноосвітній, професійний та інтелектуальний потенціали. Їх формування та розвиток забезпечують вищі навчальні заклади і, в першу чергу, університетська освіта, в якій органічно поєднуються освітня та науково-дослідна діяльність. Національна інноваційна система може формуватися і розвиватися лише спеціалістами, які мають здатність до постійного оновлення і нагромадження знань.

У зв'язку з цим вартим уваги є досвід країн Європейського Союзу з їхніми багатовіковими традиціями професійної підготовки вчителів, з кількох причин: у зарубіжних країнах велика увага надається добору вступників на педагогічні спеціальності; запроваджено обов'язкове тестування на професійну придатність; уведено ознайомлювальну педагогічну практику впродовж перших двох тижнів навчання в університетах і коледжах; організовано навчальне стажування в країнах, мову яких опановують майбутні спеціалісти. Вивчення досвіду країн Євросоюзу сприяє вдосконаленню форм, методів підготовки педагогічних працівників, упровадженню інноваційних технологій у навчальний процес в університетах України.

Позитивні перспективи подальшого розвитку вищої педагогічної освіти, особливо підготовки педагогічних працівників в університетах, є актуальними і привертають увагу багатьох науковців. Зокрема, дослідженню цієї тематики присвячені праці праці В. Глузмана, В. Кременя, С. Вітвицької, Т. Коваль, В. Ципко, Т. Кісіль, Я. Боллобаш.

Метою нашого дослідження є порівняльна характеристика підготовки педагогічних кадрів в університетах України та країн Євросоюзу.

Між системами вищої педагогічної освіти України і країн Євросоюзу існують певні спільні риси та деякі розбіжності.

Вища педагогічна освіта України є ступеневою. Університети забезпечують фундаментальну наукову, професійну та практичну підготовку педагогічних працівників з освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст, магістр. Управління вищою педагогічною освітою здійснює Міністерство освіти і науки України.

Підготовка майбутнього вчителя в університетах країн Євросоюзу здійснюється в контексті освітньої стратегії Європейського Союзу, з урахуванням культурної спадщини цих країн та базується на концепціях педагогічної освіти.

Вища освіта в Німеччині, як одній із провідних країн Євросоюзу, розвивається в умовах Болонського процесу, адже саме ця країна була одна зі співзасновників Болонської системи навчання. Перший університет у Німеччині був створений у 1386 р. у Гейдельбурзі. Нині тут існує велика кількість вищих навчальних закладів. Головна мета їх, як і в Україні, - сприяти всебічному, гармонійному розвитку особистості, забезпечити високий рівень знань студентів. Підготовка педагогічних працівників здійснюється у вищих педагогічних школах та університетах, хоча останні роки спостерігається тенденція інтеграції цих двох вищих навчальних закладів. Все частіше вищі педагогічні школи стають університетами. На відміну від інших країн, у ФРН держава бере на себе повністю відповідальність за фінансування системи освіти. Студент в університеті Німеччини має академічну свободу, тобто самостійно визначає для себе зміст освіти і тривалість навчання. Як зазначає Т.Коваль, "Тривалість навчання відрізняється не лише у різних типах ВНЗ, а й серед закладів однієї групи. Так, підготовка математика триває в Берлінському університеті майже 18 семестрів, а в окремих периферійних університетах – 12 (чи навіть менше)" [3, – с.99].

У Німеччині, Франції та Великобританії існує тісний взаємозв'язок з іншими закладами освіти, зокрема, школами. Підготовка педагогічних працівників включає в себе дві частини: теоретичну та практичну. Теоретична підготовка здійснюється в університетах, а місцеві школи відповідають за практику. У Франції загальна підготовка відбувається в університетах, а професійна практика – у регіональних педагогічних центрах.

У Великобританії теоретичні дисципліни вивчають у вищих навчальних закладах, професійна підготовка повністю

відбувається в середніх закладах освіти. Велика увага приділяється практичній підготовці педагогів. Зокрема, у Франції, якщо при підготовці вчителя початкової школи значна увага приділяється саме практиці, то під час навчання вчителів середньої школи домінує вивчення теоретичних дисциплін, ніж професійна практика в школі.

Система вищої педагогічної освіти в Італії постійно оновлюється та вдосконалюється. Більшість університетів є державної форми власності та підпорядковуються Міністерству освіти.

Італійські університети, приймають учнів 13-річної середньої школи, видають лише чотири види дипломів.

1) *Diploma universitario* – визнання коротких циклів стандартною тривалістю 2-3 роки в університетах і так звані *scuole dirrette a fini speciali*, які мають бути перетворені в майбутньому на повні "дипломні" курси.

2) *Diploma di laurea* – повний диплом після 4-6 років загальних культурних і наукових студій, які дають право на титул "Dottore". Представники регульованих професій (лікарі, архітектори та ін.) для початку фахової діяльності мають скласти державний професійний іспит. З більшості фахів навчання триває 4 роки.

3) *Diploma de specializzazione* – професійна кваліфікація спеціаліста після додаткових 1-2 років навчання за програмами, які визначають самі університети (підготовка вчителів ліцеїв тощо).

4) *Dottore di ricerca (PhD)* – здітлут р 1980 р. звання доктора з наукових досліджень, які здійснюються під наглядом і за рішенням з даної дисципліни. Студії тривалістю 3-5 років дають аспіранту змогу виконати самостійний пошук з оригінальними результатами [4, - с.80].

Порівнюючи дипломи, що їх отримують учителі в педагогічних навчальних закладах Євросоюзу та України, неважко помітити, що коледж у Франції відповідає українській середній школі або гімназії, а ступінь бакалавра у Франції відповідає атестату про повну загальну середню освіту в Україні. Разом з тим, коледжі в Англії та Голландії відносяться до вищих навчальних закладів. У цих країнах диплом бакалавра відповідає українському ступеню бакалавра, що надається університетами після четвертого року навчання.

Незважаючи на різноманітність змісту, організації, методів навчання, системи професійної підготовки педагогів в країнах Європи усе більше зближуються. Це зумовило створення загальноєвропейського освітнього і наукового простору.

Як зазначає В. Шинкарук, Болонський процес передбачає структурне реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміну освітніх програм і проведення необхідних інституційних перетворень у вищих навчальних закладах Європи. Проте, він не передбачає уніфікації змісту освіти. Навпаки, у багатьох документах Болонського процесу зазначається. Що кожна країна-учасниця повинна зберегти національну палітру, самобутність та надбання у змісті освіти й підготовці фахівців з вищою освітою, а далі запровадити інноваційні та прогресивні підходи до організації вищої освіти, які властиві європейському простору вищої освіти [2, - с. 5].

Процес євроінтеграції передбачає створення єдиних стандартів у сфері освіти, в тому числі і педагогічної, забезпечення якості вищої освіти та підготовку конкурентоспроможного фахівця на ринку праці не лише України, а й країн Європи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція педагогічної освіти (23.12.1998) // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / уклад.: О.О. Любар; [за ред. В.Г. Кременя]. – К.: Знання, 2005. – С.658-670
2. Шинкарук В. Основні напрями модернізації структури вищої освіти України / В. Шинкарук // Вища школа. – 2007. – №5. – С.3-5
3. Коваль Т. Вища освіта сучасної Німеччини в умовах політичних і технологічних модернізацій / Т. Коваль // Вища освіта України. – 2007. – №4. – С. 95-101
4. Ципко В. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в країнах Європейського союзу / В. Ципко // Рідна школа. – 2008. – №1-2. – С.78-80.
5. Болюбаш Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти: навч. посібн. для слухачів закладів підвищ. кваліфікації системи вищої освіти / Я. Болюбаш. – К.: ВВП "Компас", 1997. – 64 с.

Подано до редакції 10.11.09

РЕЗЮМЕ

У статті подана характеристика спільних та відмінних рис між системами вищої педагогічної освіти України і країн Євросоюзу, проаналізовано підготовку педагогів в університетах України та провідних країн Європи. Розкрито досвід країн Європейського Союзу з їх багатовіковими традиціями у підготовці вчителів.

О.Д. Саюк

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ В УНИВЕРСИТЕТАХ УКРАИНЫ И ЕВРОСОЮЗА

РЕЗЮМЕ

В статье подана характеристика общих и отличных черт между системами высшего педагогического образования Украины и стран Евросоюза, проанализирована подготовка педагогов в университетах Украины и ведущих стран Европы. Раскрыт опыт стран Европейского Союза с их многовековыми традициями в подготовке учителей.

О.Д. Саюк

THE COMPARATIVE ANALYSIS OF PROFESSIONAL TRAINING OF PEDAGOGICAL STAFF IN UKRAINIAN

The article demonstrates general and different features between the system of higher pedagogical education in Ukraine and countries of the European Union. It analyzes the system of teacher training in Ukrainian universities and those in leading countries of Europe. The author describes experience of the European Union countries with their centuries-old traditions in teacher training.
